

Huddinge Naturskyddsförening

Miljönämnden

Huddinge kommun

Angående Agenda 21

Huddinge Naturskyddsförening får härmed översända vårt remissvar på remissutgåvan av Lokal Agenda 21 för Huddinge 2009-2015.

Huddinge 2009-02-23

Med vänlig hälsning

Karin Reuterswärd

för Huddinge Naturskyddsförening

Huddinge naturskyddsförening

Adress

C/O Reuterswärd
Klangvägen 129
142 43 Skogås

Telefon & e-post

Tel: 08-28 91 16
karin.reutersward@humangeo.su.se

Hemsida

www.huddinge.snf.se

Plusgiro & org.nr

437 01 10-1
812800-8037

Synpunkter från Huddinge Naturskyddsförening på Remissutgåva av Lokal Agenda 21 för Huddinge 2009-2015

Vi tycker generellt att dokumentet har en bra struktur och en relativt ambitiös inriktning, vilket är positivt i den kontinuerliga utvecklingen av Agenda 21-arbetet. Inledningen är bra och ger en god bild av dokumentets funktion, vilken Huddinge Naturskyddsförening stödjer. Målbilder och indikatorer för att mäta uppfyllelsen av målen har i många fall konkretiserats, vilket bör göra det lättare för politiker och förvaltning att tillämpa dokumentet. Detta ger även utrymme för miljöboksluten att utvecklas vidare. Nu gäller bara att Agendan och dess mål används på ett konstruktivt sätt så att den blir till hjälp i arbetet med att utveckla Huddinge till ett attraktivt och i grunden uthålligt samhälle.

Även om vi generellt är positiva till dokumentet har vi en del mer detaljerade kommentarer med förslag på förbättringar och tillägg. Dessa följer nedan, strukturerade efter Agendans målområden. I en bilaga finns även kommentarer avseende mer direkta felaktigheter, såsom att diagrammen i åtskilliga fall inte har en jämn tidsaxel, utan längden på tidsperioderna växlar trots samma avstånd mellan punkterna i diagrammet, vilket leder till intryck av snabbare eller långsammare förändringar över tid än som varit/planeras bli fallet.

Den avslutande faktadelen i dokumentet ger mer kött på benen, men vi noterar att t ex problemen med biltrafik som beskrivs i faktadelen behandlas väldigt knapphändigt i mål och indikatorer under t ex avsnittet Klimat och luft. Det nationella miljömålet ”Bara naturlig försurning” anges kopplat till målområdena Klimat och luft; Skog respektive Sjöar, vattendrag, våtmarker och grundvatten, men behandlas inte alls i dessa avsnitt. Det anges inga mål/delmål eller indikatorer, ej heller något om befintliga eller planerade åtgärder mot försurning (som t ex kalkning av sjöar, som redan förekommer i kommunen).

2.2 Klimat och luft

Vi saknar behandling av problem relaterade till biltrafiken, mål för detta, förslag på åtgärder för att minska biltrafiken samt uppföljning av hur målet uppfylls (indikator). Här tycker vi att man behöver överväga olika typer av ekonomiska eller andra styrmedel (t ex trängselavgifter) för att minska biltrafiken. Vidare kommenteras i det avslutande faktaavsnittet källor till luftföroreningar, däribland vedeldning. Detta behandlas inte i energimålen trots att vedeldning visat sig släppa ut mycket föroreningar i synnerhet om förbränningsgraden är otillräcklig. Vedeldning tenderar även att öka i omfattning och ytterligare ökning kan möjligen befaras i samband med fördyrningar av andra bränslen. Detta bör behandlas inom ramarna för mål, åtgärder och indikatorer. Detsamma gäller försurning, vilket nämnts ovan.

Förslag på ytterligare delmål:

- Biltrafiken ska minska kontinuerligt.

Inom trafikområdet, medborgare kan bidra genom att (utöver det som redan står):

- Gå, cykla, åka kollektivt till olika typer av aktiviteter OCH ARBETE.

Huddinge naturskyddsförening

Adress
C/O Reuterswärd
Klangvägen 129
142 43 Skogås

Telefon & e-post
Tel: 08-28 91 16
karin.reutersward@humangeo.su.se

Hemsida
www.huddinge.snf.se

Plusgiro & org.nr
437 01 10-1
812800-8037

- Samåka.

Ytterligare indikator för uppföljning, mått på minskning av biltrafik, t ex:

- Mätning av biltrafiken på några mätställen, både på genomfartsleder och mer lokala vägar.

2.3 Markanvändning och samhällsbyggande

Tillägg till delmål:

Ha en effektiv markanvändning genom att:

- förtäta i befintlig bebyggelse och utnyttja redan ”störd” mark
- skydda jordbruksmarken bland annat på grund av framtida brist på mark för matproduktion SAMT FÖR ATT BEHÅLLA ETT VARIERAT LANDSKAP UR BIOLOGISK SÅVAL SOM LANDSKAPSPLANERINGSSYNPUNKT.
- välja att inte bygga längs sjöstränder

Ytterligare indikatorer för uppföljning:

- Yta och antal grönområden
- Areal hävdad och ohävdad jordbruksmark (se målområdet Odlingsmark)

2.4 Folkhälsa och friluftsliv

I denna målbild anges att fysisk aktivitet ingår. Detta finns med i form av rekreation (svampplockning, vandring, bad mm), men berörs ytterst lite vad gäller mer motionsmässig fysisk aktivitet. Här vill vi poängtera vikten av god kollektivtrafikförsörjning till motionsanläggningar och rekreationsområden, samt god tillgänglighet till t ex motionsspår i närområdet för medborgare i kommunens samtliga delar.

I dokumentet finns en kommentar om att UV-strålning, elektromagnetiska fält och allergier är viktiga områden, men att man har valt att inte sätta upp några lokala mål. Detta ställer vi oss ytterst tveksamma till, i synnerhet som man anger att kommunen redan har några åtgärder, oklart vilka. Åtminstone bör man kunna poängtera vikten av att använda sig av försiktighetsprincipen också inom detta område, något som t ex har poängterats i samband med framtagandet av e-strategi för kommunen. Man vet även sedan tidigare att det finns anledning att iaktta försiktighet med bebyggelse i anslutning till kraftledningar. I Sörskogen har en kraftledning i anslutning till en förskola grävts ned, men man bör se över behov av att gräva ned kraftledningar även i t ex Flemingsberg och Skogås.

Ytterligare delmål samt tillägg till redan föreslagna delmål:

- Antalet bostäder som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande 55dB(A) ska minska och nyplanering av bostäder ska inte ske i sådana områden.
- Biltrafiken ska minska kontinuerligt.
- Gräva ned kraftledningar.

Åtgärder – fysiska åtgärder:

Utifrån nuläget förbättra tillgängligheten generellt, men speciellt för funktionshindrade, till park- och naturområden LIKSOM MOTIONSANLÄGGNINGAR MED FOKUS PÅ KOLLEKTIV- OCH CYKEL-/GÅNGTRAFIKANTER.

Indikatorer (tillägg/modifierade):

- Antal bostäder med trafikbuller överstigande 55 dB(A) vid fasad (procent).
- Mätning av biltrafiken på några mätställen, både på genomfartsleder och mer lokala vägar.

2.5 Biologisk mångfald

Här tycker vi att det är viktigt att inkludera de mer urbana grönområdenas ekologiska funktioner och om detta inte redan är gjort utreda deras funktion som t ex ”stepping stones” för arters/populationers förflyttningar och aktiviteter i landskapet. Här finns även utrymme att utveckla urbana grönområdets (t ex koloniträdgårdar, parkområden m fl) funktion i detta avseende. Detta är extra viktigt när barriärer mellan grönområden byggs i landskapet.

Åtgärd

Utred och planera för utveckling av urbana grönområdets ekologiska funktioner.

Indikatorer för uppföljning:

- Antal och yta av grönområden.
- Antal besökare vid utpekade punkter i naturreservaten i förhållande till folkmängden (antal/invånare).
- Förändringar i artsammansättning, i synnerhet av hotade arter och populationer.
- Uppföljning av gröna kilar och ekologiska samband.

2.6 Odlingslandskap

Vi tycker att området innehåller bra mål och delmål, men ställer oss något tveksamma till tilläggsformuleringen av en av indikatorerna:

- ”Hävdad och ohävdad jordbruksmark (ha). Eventuella avvikelser från nuläget (2008) redovisas i ha och till vad marken använts.”

Vi ser en risk med att en sådan formulering kan tolkas som att det är tillåtet att minska arealen jordbruksmark, trots att målet är att både hävdad och ohävdad jordbruksmark ska bevaras.

Vi vill vidare lägga till indikatorn:

- Förändringar i artsammansättning, i synnerhet av hotade arter och populationer.

2.7 Skog

I beskrivningen av nuläget i Huddinge anges att 86% av skogsmarken bedrivs som FSC-märkt skogsbruk, medan 22% är undantagen från skogsbruk och skyddad i reservat. Vi förmodar att dessa bör summeras till 100%, vilket inte stämmer. Den ena möjligheten är att det är 86% av produktiv skog som har FSC-märkt skogsbruk, den andra att det skogsbruk även inom naturreservat är inkluderade – i så fall bör detta anges i texten. Figur 12 måste vara helt felaktig, då den anger skog skyddad i naturreservat till 62%, och oskyddad till 38%. Vi undrar även om siffran 22 % av skogen är undantagen från skogsbruk OCH skyddad i reservat stämmer? Inkluderar denna siffra även biotopskydd och eventuella andra skyddsformer, som inte innebär reservatsstatus, eller är det enbart reservaten som avses? Dessa oklarheter går igen under föreslagna indikatorer, där vi vill ha ökad tydlighet (se nedan). Skydd i reservat och skydd som t ex nyckelbiotop är inte liktydiga. Försumning bör behandlas inom målområdet.

Tillägg av övergripande mål för Huddinge

- Vi ska bevara och då så är möjligt utveckla skogsmarkens värden avseende biologisk mångfald, kulturmiljö och friluftsliv (jmf mål under Odlingslandskap).

Delmål (modifierat):

- Nyckelbiotoperna ska skyddas eller annan begriplig formulering.

Indikatorer (modifierat resp tillägg):

- Andel produktiv skogsmark som undantas från skogsbruk (PROCENT) RESPEKTIVE skyddas som naturreservat (procent).

- Förändringar i artsammansättning, i synnerhet av hotade arter och populationer.

2.8 Sjöar, vattendrag, våtmarker och grundvatten

Som nämnts ovan behandlas inte försurning i detta avsnitt, annat än att det är möjligt att inkludera motverkande av försurningseffekter i delmålet ”God ekologisk och kemisk status i de flesta av våra sjöar etc”

Indikatorer:

Här saknas en hel del: det förefaller otillräckligt att enbart mäta fosforhalter i sjöarna, när ett av delmålen är god ekologisk och kemisk status i sjöarna. Här bör läggas till ytterligare faktorer för att kunna bedöma statusen. Man bör även mäta i tilloppen till sjöarna, grundvattnets kvalitet, samt undersöka dagvattnets påverkan. Sådana indikatorer bör läggas till. Vi anser också att man bör överväga tilläggsformuleringen till indikatorn ”Areal återskapad våtmark (ha)” där man i likhet med indikatorn för jordbruksmark lagt till ”kommentar om annan förändring/utveckling av Huddinges våtmarker har skett”. Detta riskerar möjligen att ge sken av att annan (negativ) utveckling är acceptabel?

Ytterligare tillägg:

- Förändringar i artsammansättning, i synnerhet av hotade arter och populationer.

2.9 Avfall

I detta avsnitt saknar vi behandling av t ex bygg- och industriavfall både i målbild och indikatorer. Detta bör åtgärdas. Här bör även införlivas behovet av samordning mellan markägare, kommunen och producenterna/företag som sköter insamling. För närvarande skyller alla på alla vad gäller renhållning, lokalisering av samlingsplatser mm vilket bl a leder till sämre funktion och nedskräpning. Information om sortering kan även bli bättre. Vidare bör möjligheten att producera biogas av matavfall från enskilda hushåll tas upp.

Under åtgärder (planer, program etc) återfinns ”Utveckla taxan stegvis för att minska mängderna avfall samt öka sorteringsgrad och sorteringskvalitet”. Vi är osäkra på om taxan är rätt väg att gå med tanke på risker för ökad dumpning av avfall om det blir dyrare att bli av med avfallet på annat sätt. (En parallell kan dras till SRV:s införande av inpasseringskontroll till återvinningscentralerna vilket anses ha bidragit till att minska avfallsmängden. Frågan inställer sig: Har det minskat den absoluta avfallsmängden, eller har det lett till en ökad dumpning av avfall vid t ex återvinningsstationer eller i naturområden, där det bidrar till nedskräpning och ökat läckage av giftiga ämnen?) Om däremot utveckling av taxan ska utläsas som möjligheter att sänka sin avgift om man t ex separerar biologiskt nedbrytbart avfall från övrigt brännbart där SRV tillhandahåller hämtning av båda fraktionerna vid bostaden framstår det som en mer framkomlig väg.

2.10 Konsumtion och upphandling

Här saknas mod att ta tag i att om vi ska leva upp till systemvillkoren för det hållbara samhället så krävs en minskning av onödig konsumtion, inte bara en omläggning till mindre miljöfientlig konsumtion med hjälp av ekologiska, rättvisemärkta och klimatanpassade varor.

Delmål (tillägg):

- Minska onödig konsumtion

Åtgärder (under avtal, upphandling – modifiering):

Övergå till mer miljöanpassade varor och tjänster, bland annat öka andelen ekologiska livsmedel i de kommunala verksamheterna INKLUSIVE I FÖRVALTNING OCH NÄMNDER.

(under informationsåtgärder – tillägg)

Informera om negativa effekter av konsumtion och opinionsbildning för alternativa livsstilar.

3.3 Fakta om varje målområde

Som nämnts ovan tycker vi att det är positivt med kortfattad bakgrundsfakta till de olika målområdena. Här följer dock enstaka kommentarer till några av dem:

Trafik

I texten om bibränslen bör det framgå att omfattningen av bibränsleproduktion kommer att vara otillräcklig för att ersätta fossila bränslen. Den konkurrerar dessutom i många fall med produktion av mat och det finns redan i dag en oetisk aspekt, där rika länder vänder sig till fattiga för att starta bibränsleproduktion på befintlig jordbruksmark (Sveriges aktiviteter i Tanzania är ett exempel).

Förnybar energi och energieffektivisering

Sverige har en tendens att tycka att vi ligger långt framme vad gäller energifrågor. Påminnelsen att vi ligger över genomsnittet jämfört med övriga Europa är därför viktig. Man kan i sammanhanget även konstatera att vi har en av Europas törstigaste bilparker.

Skogsproduktion

Här konstateras att skogsavverkningen i Sverige har ökat med ca 35 procent mellan 1990-2007. Detta är remarkabelt under en så begränsad period samt i en tid av diskussioner om klimatförändringar, biodiversitet mm. Här nämns även att klimatförändringarna förväntas ge ökad tillväxt av skogen (om än parallellt med ökade riser för skador). Tillväxten är dock inte säker. Tvärt om finns forskning som visar på att under senare års värmeböljor i t ex Frankrike och Kanada har det förväntade ökade upptaget av CO₂ uteblivit pga att träden har stängt sina klyvöppningar under större del av dygnet för att motverka uttorkning.

Miljömärkt skogsbruk

Kraven för FSC-certifiering beskrivs, och de förefaller bra. Man bör dock vara medveten om att trots certifiering följer inte skogsbolagen nödvändigtvis dessa regler.

Länkar

På några ställen bör länk till Naturskyddsföreningen (som för övrigt inte längre heter Svenska Naturskyddsföreningen) stå med. Den finns angiven och bör stå kvar under Klimat och luft (men ändra till Naturskyddsföreningen och www.naturskyddsforeningen.se även om www.snf.se fungerar tills vidare), men saknas under Biologisk mångfald samt Skog under vilka den också bör stå med.

Med ovanstående tillägg/förändringar samt korrigerigering av de direkta felaktigheter (varav några påpekas ovan respektive i bilaga 1) anser vi att dokumentet har förutsättningar att fungera väl om man verkligen använder det som ett aktivt dokument.

Med vänlig hälsning,

Karin Reuterswärd
för Huddinge naturskyddsförening

Bilaga 1.

Diagrammen är överlag problematiska genom att man har varierande tidsintervall med samma avstånd i ett och samma diagram, dvs den liggande x-axeln där tiden visas har en varierande skala vilket gör att trender över tid förvrängs i diagrammen. Man bör även vara noggrann med att i bildtext skriva ut om det är siffror över en redan inträffad utveckling eller en framåtblickande prognos (eller möjligen en kombination) som redovisas i respektive diagram. Exempel på figurer som detta gäller är: Figur 2, 3, 14, 15, 19, 20

Figur 11 och 12 – dessa verkar felaktiga (alternativt är texten felaktig), korrigeras. Se även kommentar i själva remissvaret.

Biologisk mångfald:

Övergripande mål för Huddinge

Sidan 16. Bör stå: Vi ska inte INPLANTERA främmande djur etc. (står nu vi ska inte TA IN...)

Fig. 18: felaktigt årtal ”200806”

I avslutande faktadel:

Miljö kvalitetsnormer

I texten anges vilka kemiska föreningar miljö kvalitetsnormer avser, bland annat kvävedioxid och kväveoxider. Här menas förmodligen kvävedioxid och kväveMONoxider. Man skulle kanske även kunna nöja sig med att enbart skriva kväveoxider.